

Ірина Білецька,

доктор педагогічних наук, професор,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МЕТАФОРА В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ

Ключові слова: метафора, політична метафора, публіцистичний дискурс, тексти суспільно-політичної тематики.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень велика кількість праць присвячена вивченню публіцистичних текстів суспільно-політичної тематики. Багато як вітчизняних, так і зарубіжних науковців досліджують політичну метафору, яка досить часто вживається саме в таких текстах. Сферою функціонування політичної метафори є політичний дискурс як першоджерело саме цієї метафори, а також й інші галузі, які прямо чи опосередковано торкаються політичних проблем, в першу чергу це – економіка, фінанси, промисловість та бізнес. Основне її завдання полягає у впливові на суспільну думку, настрої та завуалізований заклик до будь-яких дій. Політична метафора формує політичну картину світу.

Дослідженню метафор присвячені наукові роботи багатьох учених таких, як В. Гак, Г. Їжакевич, М. Кочерган та ін., проте можна говорити, що питання, яке стосується метафоричного значення, досліджене недостатньо. Якщо традиційні дослідження метафори сприяли з'ясуванню одного з найважливіших семантичних процесів розвитку лексики – виникненню переносних значень (В. Гак, С. Гусев, Ю. Караулов, Л. Кудрявцева та ін.), то когнітивна лінгвістика пояснює процеси засвоєння, переробки та трансформації знань про навколишній світ, про основні способи створення нових ідей про світ, а також механізм утворення нового значення.

Метафоричний фонд англійської мови відрізняється багатством та різноманіттям. Вивчення метафор, які використовуються в текстах сучасної публіцистики, набуває особливого значення, так як наявність виражальних засобів додає цим текстам яскравої емоційної забарвленості.

Аналізуючи політичну ситуацію в Україні та реакцію закордонної преси, можна помітити увагу всього світу до подій, які відбуваються в нашій країні. Дії президента Російської федерації порівнюються з загарбницькою політикою колоніальних лендлордів:

Putin behaves like a 19th-century imperial overlord, and wants to restore the Russian hegemony destroyed by the collapse of the Soviet Union (Guardian, March 2014).

Продовжуючи аналіз кризової ситуації, публіцисти закордонних видань дають оцінку подіям з допомогою метафори:

Russian troops seized Crimea and triggered today's crisis (Daily Telegraph, March 2014).

“*Hillary Effect*” (Newsweek, March 29, 2013) – це заголовок статті, яка присвячена політиці Хіларі Клінтон та її внеску у розвиток Руху за права жінок. Хіларі Клінтон є жінкою, вчинки та дії якої впливають тією чи іншою мірою на хід історії, з нею рахуються, вона певною мірою формує політичну картину країни. У статті автор зображує події в Африці та інших країнах третього світу, де права жінок пригнічуються, та політику, яку проводила перша леді Сполучених Штатів Америки. Лозунгом статті є “*All men are created equal*”.

Читаючи статтю, в якій розповідалося про події в Афганістані, можна звернути відразу увагу на її заголовок: “*Obama Vietnam*” (Newsweek, January 31, 2009).

Метафора допомагає читачеві асоціювати дії американської армії в Афганістані з діями військових у В'єтнамі. Метафора несе в собі емоційне навантаження, вона дає оцінку через призму відомих історичних подій.

Автори статті про політику Сполучених Штатів Америки, а саме представників Ліберальної партії, використовують метафору: *Liberal hawks* (Newsweek, March 15, 2013).

Метафора використовується з метою, щоб прирівняти політиків до хижих птахів, які не зупиняють ні перед чим.

Оціночність метафор у публіцистичному стилі суспільно-політичної тематики полягає в наданні негативної оцінки. Наприклад:

Decades of clichés about European “solidarity” and the “European idea” are ridicule (Bloomberg Businessweek, May 19, 2012).

Аналізуючи метафору, можна побачити, що європейська єдність та спільна мета Європи – це лише фікція. Конотативне значення та забарвлення “*ridicule*” також носить негативне значення з елементом прихованої іронії.

Слово “*clichés*” вказує на те, що впродовж тривалого часу люди свято вірили в солідарність націй, на нашу думку, в цій метафорі мова йде про Європейський Союз.

Інколи через метафору публіцист демонструє іронічне ставлення щодо політики певних держав:

The U.N. nuclear watchdog has demanded that Iran explain evidence indicating that its scientists have experimented with the design of an advanced nuclear warhead, it emerged last night (Daily Telegraph, Nov 06, 2012).

Метафора “*nuclear watchdog*” носить іронічний характер, пряме значення слова “*watchdog*” є сторожовий пес, в іронічному значенні так можуть у публіцистиці називати Організацію з захисту прав споживачів. Нова метафора, яка утворюється, позначає Міжнародне агентство з атомної енергії, організацію відому за аббревіацією МАГАТЕ.

Також можна побачити використання слова “*watchdog*” у метафоричному значенні і в інших метафорах. Наприклад:

Europe's competition watchdog has opened a full inquiry into the datafeed supply agreements between Thomson Reuters and its trading customers (Financial Times, Nov 10, 2013).

Вдало використані політиками або ж публіцистами політичні метафори перетворюються на свого роду кліше та штампами в пресі, вони через деякий час стають відомі широкому загалу та використовуються досить часто. Серед таких штампів можна виділити: “*Obama’s Vietman*”, “*nuclear watchdog*”.

Таким чином, можна узагальнити, що політична метафора формує певну політичну картину світу, а не тільки надає певної оцінки та пояснення дійсності.

За допомогою політичної метафори публіцист може створити певну асоціативну групу. Але в публіцистичних текстах суспільно-політичної тематики рідко можна зустріти метафори, що ніби продовжують висловлювання по черзі. Але метафори створюються на основі відомих фактів про медицину, війну, які є відомими широкому загалу, порівнюючи з ними маловідомі події в характеристиці певної політичної ситуації.

Варто зауважити, що метафори в публіцистичних текстах суспільно-політичної тематики створюють контекст висловлювання, формують відповідне ставлення у читача до подій, про які йде мова в газетній статті. Функція впливу в таких текстах носить характер маніпуляції. Публіцистичний текст впливає на аудиторію саме за рахунок своєї образності, але вона відрізняється від тексту художнього характеру, так як є інструментом, який використовують для переконання та нав’язування певних настроїв і думок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Т. А. Когнитивная метафора и ее роль в создании политического значения. Эколингвистика : теория, проблемы, методы / Т. А. Александрова // Эколингвистика. – 2003. – № 4. – С. 225–226.
2. Демьянков В. З. Интерпретация политического дискурса в СМИ. Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования [Электронный ресурс] / отв. ред. М. Н. Володина. – Режим доступа : <http://evartist.narod.ru/text12/09.htm>
3. Кобозева И. М. Семантические проблемы анализа политической метафоры / И. М. Кобозева // Филология. – 2001. – № 6. – С. 148–160.